

Inhoudstafel

Woord vooraf	5
Inhoudstafel	9

Sociaal recht

A. Achtergrond	17
I. De industrialisering in de kinderschoenen (eerste helft negentiende eeuw)	17
II. De industrialisering op dreef (1850-1914).....	19
III. Wereldoorlogen en crisis (1914-1944).....	21
IV. De uitbouw van de welvaartsstaat (1944-1976).....	22
V. De welvaartsstaat op de sukkel (1976-1999).....	23
VI. Nieuwe uitdagingen (1999-).....	25
B. Arbeidsrecht.....	27
I. Chronologie.....	27
II. Collectief arbeidsrecht	28
a. Romeinen.....	28
b. Middeleeuwen en moderne tijden	28
c. De Franse Revolutie	29
d. Van 1810 tot 1867	30
e. Het strafwetboek van 1867 en het verdwijnen van het coalitieverbod	31
f. De integratie in het 'systeem' na Wereldoorlog II.....	32
f.1. Collectieve arbeidsovereenkomsten.....	33
f.2. De instellingen van het collectief overleg.....	34
f.2.a. Paritaire comités.....	34
f.2.b. De Nationale Arbeidsraad.....	35
f.2.c. Vakbondsafvaardiging en ondernemingsraad	35
III. Arbeidsovereenkomstenrecht	36
a. Romeinen.....	36
b. Middeleeuwen en moderne tijden	37
c. Het Burgerlijk Wetboek van 1804.....	37
d. De negentiende eeuw en het werkboekje	38

e. De opkomst van de arbeidsovereenkomstenwetgeving in de twintigste eeuw.....	39
f. Specifieke problemen.....	41
f.1. Het loon.....	41
f.2. De beëindiging van de arbeidsovereenkomst.....	43
IV. Arbeidsbeschermingsrecht	44
a. Vrouwen- en kinderarbeid	44
b. De algemene arbeidsbescherming	47
b.1. Arbeidsduur.....	47
b.2. Arbeidsomstandigheden	49
b.2.a. Het arbeidsreglement van de onderneming	49
b.2.b. De arbeidsveiligheid.....	49
V. De werkrechtshraden en de arbeidsrechtbanken	51
a. De napoleontische werkrechtshraad	51
b. De paritaire werkrechtshraad	52
c. Het Gerechtelijk Wetboek van 1967: arbeidsrechtbank in de plaats van eenheidsrechtbank	54
C. Socialezekerheidsrecht.....	57
I. Historische evolutie.....	57
a. De Romeinse annona (graantoevoer)	57
b. Het ancien régime: broodzetting en liefdadigheid.....	58
c. De Franse Revolutie: het oude verdwijnt, maar wordt niet vervangen	59
d. De eerste helft van de negentiende eeuw: sociale onzekerheid.....	59
e. 1850-1940: gesubsidieerde vrijheid.....	60
f. Het interbellum: de opkomst van de verplichte verzekering.....	61
g. De grote doorbraak: de besluitwet van 28 december 1944	61
g.1. De besluitwet betekende niet de geboorte van de sociale zekerheid	61
g.2. Andere mythes ontkracht	63
h. De naoorlogse sociale zekerheid	64
II. De diverse sectoren.....	66
a. Arbeidsongevallen.....	66
b. Beroepsziekten	68
c. Ziekte- en invaliditeitsverzekering	68
d. Werkloosheidsverzekering	71
e. Pensioenen.....	74
f. Gezinsbijslag.....	77
g. Zelfstandigen.....	79
h. Ambtenaren	79

Economisch recht

A. De geschiedenis van het ‘handelsrecht’	83
I. Het middeleeuwse ‘handelsrecht’	83
II. Verwetenschappelijking en verschriftelijking in de moderne tijden	84
III. Het napoleontische Wetboek van Koophandel en zijn lotgevallen in België	85
a. De lethargie van de beginperiode	87
b. De stapsgewijze herziening in de tweede helft van de negentiende eeuw (1855-1891)	87
c. De stagnatie na 1891	89
d. Vanaf de jaren 60 van de twintigste eeuw: bewustzijn van de nood aan een nieuwe hervorming	89
e. De Generale-crisis van 1988: een pijnlijk ontwaken	90
f. Het Wetboek Economisch Recht	91
B. De Société Générale: de economische machthebber van België, of de nv België	93
I. De oprichting door Willem I (1822-1830)	93
II. De gemengde bank als motor van de Belgische economie (1830-1934)	94
III. De splitsing van de holding en de bank	96
IV. De overname van de holding	98
C. Rechtspersonenrecht	101
I. Vennootschapsrecht	101
a. De Romeinse societas	101
b. De vennootschappen van de middeleeuwen en de moderne tijden	102
b.1. De commanditaire vennootschap	102
b.2. De vennootschap onder firma	103
b.3. De vennootschap op aandelen	103
c. De Franse Revolutie en het Wetboek van Koophandel van 1807	104
d. De wet van 1873	105
e. 1873-1945: de uitbouw van het vennootschapsrecht	106
f. 1945-1970: de achteruitgang van het contractuele aspect van het vennootschapsrecht	107
g. 1970-begin jaren 90: de omzetting van Europees recht	107
h. Na de Generalecrisis: van chaos naar het Wetboek van Vennootschappen	108

II. De vereniging zonder winstoogmerk.....	110
a. De collegia uit de oudheid.....	110
b. De dode hand van de middeleeuwse kloosters.....	110
c. De onteigening van de kerk en de vrees voor de terugkeer van de dode hand.....	111
D. Faillissement.....	115
I. De Romeinse voorloper.....	115
II. Het middeleeuwse faillissementsrecht van de Italiaanse handelssteden.....	115
III. Het faillissementsrecht van de moderne tijden.....	116
IV. Het Wetboek van Koophandel van 1807.....	117
V. De faillissementswet van 1851.....	118
VI. De wetten van 1997 op het faillissement en het gerechtelijk akkoord.....	119
E. De wisselbrief en de cheque.....	121
I. De middeleeuwse oorsprong.....	121
II. De transformatie tot de moderne wisselbrief in de zeventiende eeuw.....	121
III. Van 1807 naar de zwanenzang van de wisselbrief.....	122
F. Bankwezen.....	123
I. De oudheid.....	123
II. De middeleeuwen en de moderne tijden.....	123
III. Het moderne bankwezen.....	124
G. De beurs.....	129
I. Het middeleeuwse Brugge en het ontstaan van de beurs.....	129
II. De Antwerpse beurs in de moderne tijden.....	129
III. De slingerbewegingen van de Brusselse beurs vanaf 1807.....	130
H. Marktrecht.....	133
I. Het ancien régime.....	133
II. De Franse Revolutie en Napoleon.....	133
III. Van bescherming van de handelaar naar bescherming van de consument in de twintigste eeuw.....	134
I. Verzekeringsrecht.....	137
I. De late opkomst van de landverzekering.....	137
II. De evolutie van de landverzekering.....	138
a. De zeer late belangstelling van de wetgever voor het verzekeringsrecht.....	138

b. De gespannen relatie van de private verzekeraars met de sociale zekerheid	139
c. De proliferatie van de verzekeringen.....	140
J. Slot: staat en vrije markt, een voortdurend wisselend verhaal.....	143

Fiscaal recht

A. Het ancien régime: de landbouw betaalt.....	147
I. De goed ontwikkelde fiscaliteit van Rome	147
II. De quasi afwezigheid van de fiscaliteit in de eerste middeleeuwen (476 tot ca. 1100)	147
III. De terugkeer van de overheidsfiscaliteit in de tweede middeleeuwen (ca. 1100-1500).....	148
IV. De ontwikkelde fiscaliteit van de moderne tijden (1500-1795): lage belastingen wegen zwaar door.....	150
a. De opkomst van permanente belastingen	150
b. Het repartitiestelsel als uiting van een zwakke centrale staat.....	151
c. De uiteindelijke lokale belastingen treffen de landbouw	151
d. De zware last van een lage belasting.....	152
B. De lange negentiende eeuw: de verbruiker betaalt	153
I. Het ideaal van de Franse Revolutie: de rechtvaardige belasting.....	153
II. De realiteit: een relatief grote continuïteit met het verfoeide ancien régime	154
III. De stabiliteit van 1822 tot 1913.....	155
IV. De omgekeerde revolutie: het overwicht van de onrechtvaardige verbruiksbelastingen.....	157
C. De twintigste en eenentwintigste eeuw: de loontrekkende betaalt	159
I. De fiscale hervorming van 1919-1921: een mislukte poging om het draagkrachtbeginsel door te voeren.....	159
II. De ‘fiscale repressie’ na Wereldoorlog II: de overheid krijgt de smaak van de belastingheffing te pakken	160
III. De hervorming van 1962: een nieuwe poging tot een rechtvaardige belasting.....	161
IV. De invoering van de Belasting over de Toegevoegde Waarde in 1971: de impact van europeanisering en globalisering	162
V. De wetten van 1988-1989 als antwoord op de fiscale ontsporingen van de jaren 70 en 80.....	162
VI. Het eindresultaat: een fiscaliteit die op de loontrekkenden rust....	165
VII. Een historische constante: de weg van de minste weerstand.....	166

